

19 november 2017

Thema: De Wet

Mozes toont de wetstafelen, Noordelijke Nederlanden, eerste kwart 17e eeuw. Collectie Museum Catharijneconvent.

Voorganger : Dr. Tjaard Barnard
Organist : Aart Bergwerff

Met medewerking van het
Mannenkoor Nieuwerkerk a/d IJssel o.l.v Gerard Lange

Orgelspel: 'Dies' sind die heiligen zehn Gebot' – BWV 678*

(J.S. Bach (1685-1750))

* (zie toelichting keuze orgelmuziek op de achterzijde van de liturgie)

Binnenkomst Kerkenraad

Koor: Psalm 122

(Vertaling H. Bloemendal/bew.: Gerard Lange)

Een pelgrimslied. Van David.

Blij was ik toen men mij zei: Wij gaan naar het Huis van de Eeuwige. Reeds staan onze voeten binnen uw poorten, Jeroesjalajim. Jeroesjalajim, gebouwd als een stad, waarin alles zich verenigt. Want daarheen zijn alle stammen getrokken, de stammen van God, een wet voor Jisrael om God te danken. Want daar zijn de zetels van het Recht gevestigd, rust voor wie van U houden. Dat er vrede moge zijn binnen Uw muren, rust in uw paleizen. Laat ik om mijn verwanten en vrienden toch mogen zeggen: "Vrede zij er bij u". Om het Huis van de Eeuwige, onze God, moge ik vragen: "Het ga u goed!"

Welkom en aansteken van de kaars

Aanvangslied (staande): Liedboek 25: 2, 6 en 10

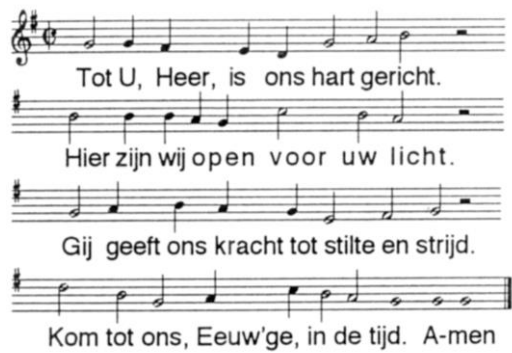
2. Here, maak mij uwe wegen
door uw Woord en Geest bekend;
leer mij, hoe die zijn gelegen
en waarheen G'uw treden wendt;
leid mij in uw rechte leer,
laat mij trouw uw wet betrachten,
want Gij zijt mijn heil, o Heer,
'k blijf U al den dag verwachten.
6. Wie heeft lust de Heer te vrezen,
't allerhoogste en eeuwig goed?
God zal zelf zijn leidsman wezen,
leren hoe hij wand'len moet.
Wie het heil van Hem verwacht
zal het ongestoord verwerven,
en zijn zalig nageslacht
zal 't gezegend aardrijk erven.
10. Mogen mij toch steeds behoeden
vroomheid en waarachtigheid.
Hoopvol is het mij te moede,
U verwacht ik t'allen tijd.
Here God van Israël,
red uw volk in tegenspoeden!
Toon uw goddelijk bestel,
dat uw hand ons toch behoede!

Votum en groet

Onze hulp is in de naam van de Heer
Die hemel en aarde gemaakt heeft
Die trouw houdt tot in eeuwigheid
En die niet laat varen het werk van zijn handen.

Genade zij u en vrede
Van God onze Vader
En van Jezus Christus, de Heer.
Amen.

Antwoordlied

Tot U, Heer, is ons hart gericht.
Hier zijn wij open voor uw licht.
Gij geeft ons kracht tot stilte en strijd.
Kom tot ons, Eeuw'ge, in de tijd. A-men

(Gemeente gaat zitten)

Inleidende Bijbellezing: Psalm 1

- ¹ Gelukkig is iemand die niet luistert naar slechte mensen,
die nee zegt tegen hun verkeerde plannen.
Als slechte mensen spotten met God,
doet hij niet mee.
- ² Maar hij is blij met de wet van de Heer.
Daar is hij dag en nacht mee bezig.
- ³ Het gaat altijd goed met hem.
Hij lijkt op een boom aan het water.
De boom geeft vruchten,
ieder jaar opnieuw,
en zijn bladeren blijven altijd groen.
- ⁴ Met slechte mensen gaat het heel anders.
Zij zullen verdwijnen,
zoals stof dat wegwaait in de wind.
- ⁵ Als God rechtsprekt,
blijft er niets van hen over.
Ze horen niet bij het volk van God.
- ⁶ De Heer beschermt mensen die leven zoals hij het wil.
Maar met slechte mensen loopt het verkeerd af.

Verootmoediging

Eeuwige, onze God,

We komen tot u, vanuit de stilte. Woorden, gedachten en gevoelens staan niet stil, als we ons richten op u. We zoeken naar u, de grond van ons bestaan. We bestormen u met onze vragen. Ons leven van alle dag heeft zijn zorgen, ons hart is onrustig, totdat het rust vindt in u. Wilt u ons een thuis geven. Wilt u ons dragen, wilt u ons bemoedigen.

Help ons om te overdenken wat u van ons verwacht. Wijs ons de goede richting. Uit onszelf komen we er niet.

Amen

Liedboek 316

Het woord dat u ten le-ven riep
is niet te hoog, is niet te diep
voor men-sen die 't zo traag be - a - men.
Het is een te-ken in uw hand,
een licht dat in uw o - gen brandt.
Het roept u dag aan dag bij na - me.

2. Het is niet aan de overzij.
Wat zegt gij dan: Wie zal voor mij
de wijde oceaan bevaren,
wie brengt van d'overkant der zee
de schat der diepe wijsheid mee,
die 's levens raadsel kan verklaren?

3. Het is ook in de hemel niet,
hoe vaak gij ook naar boven ziet
en droomt van bovenaardse streken.
Wat gij ook in de sterren leest,
alleen de Geest beroert de geest,
alleen het woord kan 't hart toespreken.

4. Het woord van liefde, vrede en recht
is in uw eigen mond gelegd,
is in uw eigen hart geschreven.
Rondom u klinkt de stem van God:
vrijspraak, vertroosting en gebod,
vlak vóór u ligt de weg ten leven.

Bijbellezing Psalm 119: 105 – 112

¹⁰⁵ Uw woorden zijn voor mij als een lamp in het donker,
als een licht in mijn leven.

¹⁰⁶ Ik zal me houden aan uw goede wetten,
dat belooft ik plechtig.

¹⁰⁷ Heer, ik moet zo veel lijden.
Houd mij in leven, zoals u beloofd hebt.

¹⁰⁸ Heer, neem mijn danklied aan,
en leer mij wat uw regels zijn.

¹⁰⁹ Steeds ben ik in gevaar,
maar uw wet vergeet ik niet.

¹¹⁰ Ik doe precies wat u van mij wilt,
ook al proberen slechte mensen mij te grijpen.

¹¹¹ Ik heb alleen maar uw woorden,
en daar ben ik heel blij mee.
Dat is mijn enige bezit, voor altijd.

¹¹² Ik wil graag doen wat u van mij vraagt,
mijn hele leven lang.

Koor: ‘Oev’noechou joumar’ (vertaling L. Lewandovski)

Bij het plaatsen van de Tora in de aron-hakodesj:

En als hij (de ark) op zijn rustplaats kwam, zei hij (Mosjé): Kom weer terug Eeuwige te midden van de tienduizenden families van Jisraël! [Num. 10: 36]. Op, Eeuwige, naar Uw rustplaats, U en Uw machtige ark. Mogen Uw priesters bekleed zijn met gerechtigheid en Uw getrouwen juichen; ter wille van Uw dienaar David, wijs Uw gezalfde niet af [Ps. 132: 8-10], want goed onderricht heb Ik jullie gegeven, verlaat dus Mijn Tora niet [Spr. 4: 2]. Een levende boom is ze voor hen die er aan vasthouden en gelukkig zijn zij die erop steunen [Spr. 3: 18]. Haar wegen zijn prettige wegen en al haar paden vredig. [Spr. 3: 17]. Breng ons, Eeuwige, tot U terug en laten wij terugkeren, vernieuw onze dagen als vanouds [Klaagl. 5: 22].

Bijbellezing: Deuteronomium 30: 11 – 15

11 De regels die ik jullie vandaag geef, zijn niet te moeilijk voor jullie. Je hoeft niet ver weg te gaan om ze te vinden.

12 Gods regels zijn niet te vinden in de hemel. Dus je hoeft niet te vragen: ‘Wie van ons klimt omhoog naar de hemel om ze daar te halen? Wie maakt Gods regels aan ons bekend, zodat we ze kunnen volgen?’ 13 Gods regels zijn ook niet te vinden aan de overkant van de zee. Dus je hoeft niet te vragen: ‘Wie steekt de zee over om ze daar te halen? Wie maakt Gods regels aan ons bekend, zodat we ze kunnen volgen?’

14 Nee, Gods regels zijn heel dichtbij. Door zijn regels steeds te herhalen, bewaar je ze in je hart. En dan is het niet moeilijk om ze te volgen!

Koor: ‘Ahawas Olom’ (vertaling H. Bloemendal)

Met een voortdurende liefde houdt U van Uw volk, het Huis-Jisrael. U hebt ons de Tora, geboden, wetten en rechtsvoorschriften geleerd. Daarom, Eeuwige, onze God, willen wij als we gaan slapen en als we opstaan Uw wetten bespreken. Wij willen blij zijn met de woorden van Uw Tora en met Uw geboden, voortdurend en altijd. Want zij zijn ons leven en ze verlengen onze levensduur en wij willen daar dag en nacht over nadenken. Onttrek ons nooit Uw liefde. Geprezen U, Eeuwige die van Zijn volk Jisrael houdt.

Preek

Al sinds ik predikant ben in deze gemeente maak ik deel uit van het JomhaSjoah beraad. Dat is een groep die in de jaren tachtig is ontstaan onder de betreunde hervormde predikant Huib van der Steen. Deze groep had het zich aangetrokken, dat er vanuit de kerken zo weinig gebeurde om de Sjoah te gedenken.

Elk jaar is er, gemeente, zoals u kunt weten, een bijzondere, druk bezochte dienst in de Laurenskerk waarbij heel Rotterdam kan stilstaan bij de moord op de Joden. De kerk zit elk jaar vol en dat wordt niet minder.

Naast het voorbereiden van die dienst heeft het gelijknamige JomhaSjoah beraad van oudsher ook een andere functie. Het is een leerhuis waarin Joden en Christenen elkaar ontmoeten. En laat ik eerlijk zijn vanmorgen: eigenlijk heb ik daar niet zoveel mee. Met het jodendom voel ik mij zeer verbonden. De beste vrienden van mijn ouders waren orthodox joods. Al vroeg kreeg ik begrip aangeleerd voor de meest ingewikkelde spijswetten en creatieve omgangswijzen met de religieuze wetten.

Ik herinner me, hoe ik eens bij dat beraad met een mond vol tanden stond, toen collega Huib van der Steen mij eens de vraag stelde naar de Israël-theologie van de Remonstranten. Vanuit zijn hervormde perspectief een logische vraag, want na de oorlog, geraakt door de gruwelen en bewust van een christelijke betrokkenheid bij antisemitisme, heeft die kerk steeds de nadruk op een bijzondere verbondenheid met Israël gelegd. In de kerkorde en andere teksten wordt gesproken over de onopgeefbare verbondenheid met Israël. Daar moet ik trouwens wel bij zeggen, dat die terminologie steeds meer vragen stelt. Wat wordt hier namelijk met Israël bedoeld? Is dat het jodendom? Zijn dat de Joden? Of is dat, en daar ligt naar u begrijpt het grootste probleem, de staat Israël met alle politieke zorgen die bij een dergelijke verbinding zouden horen.

In alle eerlijkheid kon ik zeggen, dat Remonstranten naar mijn weten helemaal geen Israël theologie hebben. Vanzelfsprekend lezen wij de Joodse Bijbel, die we typisch christelijk het Oude Testament noemen. Natuurlijk staan wij open en tolerant naar andere godsdiensten. Maar of het Jodendom daarin nu zo'n andere plaats heeft, dat valt nog te bezien. Als je het vergelijkt met andere kerken dan heeft binnen ons kerkgenootschap de belangstelling voor de 'jood Jezus' nooit zo'n grote vlucht genomen. Men kijkt met welwillende belangstelling, maar ook enige distantie, naar het jodendom, zoals men kijkt naar gerespecteerde burens,

maar zelden bij elkaar binnenkomt. En de meeste Remonstranten zijn zo verstandig om buiten het joods-palestijnse conflict te blijven, in het besef dat wel heel nadrukkelijk een kwestie is, met de glibberigheid van een bananenschil op glad ijs.

Waarom zeg ik dit nu allemaal? Omdat we vandaag een bijzondere dienst hebben, waarin we ons laten inspireren door een joodse kijk. We luisteren naar liederen uit de joodse schat, die ons eens bij iets anders bepalen, dan wat we zelf gebruikelijk roepen.

Concreet: wij halen graag Paulus aan die in de Brief aan de Galaten de vrijheid propageert en de Wet terzijde schuift. Staat dan in de Vrijheid...

Vandaag horen wij een heel andere stem over de Wet. Een stem die te denken geeft en als een stem van buiten ons kan corrigeren in onze vastgeroeste opinies!

Als altijd preek ik vanmorgen in drie onderdelen:

1. De Wet, waar hebben we het eigenlijk over?
2. Onze aversie tegen de Wet.
3. De vreugde van de Wet.

1. De Wet

Ik begon daarnet te vertellen, dat ik van jongs af aan op een vanzelfsprekende manier betrokken was bij het jodendom. Voor de oorlog was dat gebruikelijk. Misschien zijn er nog een paar wat ouderen onder ons die voor de oorlog als sjabbesgoj ingehuurd werden om op de sjabbes lichten te ontsteken, wat vrome joden niet mochten.

De beste vrienden van mijn ouders waren joods en zo maakte ik vanzelf mee hoe er met de wet werd omgegaan. Het ging op een vanzelfsprekende, niet problematische wijze. Als wij op sjabbes op bezoeken kwamen, klopten we aan en gebruikten we niet de elektriciteit voor de bel. Het cadeautje was niet ingepakt, zodat het niet uitgepakt hoefde te worden. Als ze kwamen eten, aten we vegetarisch. De fles kosjere wijn werd door de gast geopend en er stond brood en water klaar om te bensen aan het begin van de maaltijd. Zij waren aanwezig bij onze kerkelijke plechtigheden als belijdenis doen en zo. En verder werd nergens over gesproken. Het was allemaal volstrekt vanzelfsprekend. Je wist – nuchter gezegd – van elkaars gekkigheid en je respecteerte dat. Geen enkele behoefte om de ander te overtuigen. Geen

enkele behoefte om uit te leggen, dat sommige gebruiken wel wat ouderwets waren.

Zo herinnerde ik me, hoe het ging toen ik in Jeruzalem bij hen kwam logeren. De sjabbes werd stevig gehouden. Het eten was van te voren voorbereid. De video werd van te voren ingesteld, zodat de film die door de Jordaanse televisie werd uitgezonden, opgenomen werd. Want dat mocht wel. Overigens was mijn gastheer niet handig en startte de recorder niet op het ingestelde tijdstip. Waarop ik vrolijk tot mijn gastheer zei, dat ik het ook niet ging doen, want stond er niet: noch de vreemdeling die in uw poorten is. En gingen we op sjabbes wat drinken bij een familielid die in een flat woonde, dan maakten we gebruik van een sjabbeslift. Dat is een lift die stopt op alle verdiepingen, zonder dat je op een knopje hoefde te drukken. Kortom: alle wetten werden gevolgd. Maar je hoefde er geen last van te hebben. Zelf vond ik het mooi om te zien. En soms ook wel gemakkelijk. Zij hadden een kosjere huishouding, waarin de vlees- en de melkvaat strikt gescheiden bleven, dus helpen met de afwas was niet nodig, ook niet gewenst. Het zou maar gedoe geven als je iets verkeerd zou wegzetten.

Nu zullen er in Nederland wel preciezelingen zijn die hier niets van begrijpen. Als je zo pragmatisch met de Wet omgaat, kun je die toch eigenlijk wel afschaffen? Net zoals er soms mensen uitleggen, dat het heel verstandig is om in de woestijn geen varkensvlees te eten. Daar zou je maar ziek van worden.

In joodse kringen zijn dit soort rationaliseringën niet wenselijk. Je volgt de wet niet omdat het verstandig is, maar omdat deze wet, de traditie er gewoonweg niet is. Het is gewoon niet relevant of het ergens goed voor is. Als je gelooft, dat God je iets gezegd heeft, dan doe je het gewoon. Zonder mokken, zonder klagen, maar ook zonder dat je het jezelf te lastig maakt.

Een godsdienst als het jodendom hangt veel minder af van redeneren of overtuigen, dan van gewoonweg doen. Zo zijn onze manieren.

De Wet met zijn 613 ge- en verboden is niet iets wat ingewikkeld is of vervelend. Het is een manier van leven. Een manier die je dichterbij je zelf

en ook dichter bij je naaste brengt. En zo kom ik je ook dichter bij de roeping van je leven: bij God.

Overigens: joden zullen het heel gek vinden, wanneer je als goj, heiden, niet jood, meent dat je zomaar die Wet zou willen gaan volgen. Joden hebben geen bekeringsijver. God heeft hen hiermee opgezaaid en niet die anderen. Dus het is nergens voor nodig. Met de Tien Geboden kom je een heel eind. Al die andere ge- en verboden, zijn nergens voor nodig.

Binnen het christendom in het algemeen en de vrijzinnigheid in het bijzonder heerst een soort anarchistische aversie tegen de Wet. Daarbij kom ik bij deel twee.

Oh wat zijn Remonstranten blij dat de Wet voor Paulus heeft afgedaan. En waar hij dat in de Brief aan de Galaten duidelijk maakt, vinden we een tekst die we niet vaak genoeg kunnen en willen herhalen. Sta dan in de Vrijheid. En dan gaat het Paulus om de Wet die we sinds Christus niet meer hoeven te volgen. Wij Christenen moeten het daar niet meer van hebben. Voor ons is de genade genoeg. En dat werd in 1517 nog eens bevestigd door Luther. – Die in Joodse kringen trouwens bekend staat als een enorme antisemiet, dankzij zijn kleine pamfletje: over de joden en hun leugens.

Voor Luther was alles wat naar werkheiligheid rook, al verdacht. Geen mens kon het werkelijk goede doen om zomaar bij God in het reine te komen. Als je dacht zelf de hemel wel te kunnen verdienen, was je bij hem aan het verkeerde adres. Pas als je besef had van het feit, dat alles wat je deed niets was, in vergelijking met wat God van ons vroeg, kwam je een beetje op de goede weg. Alleen Gods genade zou ons verder helpen. Gods genade, die we pas zouden krijgen, wanneer we geloof zouden hebben.

Vanuit dit standpunt was en bleef alles wat wettisch leek verdacht. Terwijl de protestantse orthodoxie weer zich verbond aan allerlei regels: lees Jan Wolkers en Maarten 't Hart, zwoeren vrijzinnigen bij de vrijheid. Toen het modernisme in al zijn hevigheid doorbrak in de negentiende eeuw, waren er veel kerken van remonstrantse en anderszins vrijzinnige snit, die getooid werden met de spreuk: waar de Geest des Heren heerst, is vrijheid. De Geest en de Vrijheid werden geplaatst tegenover de Wet. En men was blij dat men er vanaf was. Geen lezing van Tien Geboden. Geen strenge bepalingen rond de zondag. Nee: vrijheid en blijheid. En zo kon een paar jaar geleden de

toenmalige algemeen secretaris Tom Mikkers gerust verklaren, dat de Tien Geboden nodig aan herziening toe waren. Geen ouderwetse wetten meer.

Toch is dat, voor mijn gevoel, een miskennis van wat de Wet kan zijn. En zo ben ik bij het laatste deel van mijn preek gekomen.

Natuurlijk: wie de wet beperkt tot een stelsel van ge- en verboden omgeven door een heilig moeten en een gij zult niet, zal er weinig vreugde aan beleven. Maar alles wat de heren voor ons gezongen hebben vanmorgen, ademt een andere sfeer. De Wet is niet een zwaar, vervelend concept. Nee. Het gaat om een richtlijn voor het leven. Iets vreugdevols, dat maakt dat je het beste uit jezelf en je naaste haalt. De Wet gaat niet over wat niet mag, maar over wat je brengt tot het goede. Tot vreugde in het bestaan. Het nadenken over de Wet beperkt ons niet, maar brengt ons verder. Geeft nieuwe inzichten. Brengt ons dichterbij waar we toe bedoeld zijn.

Het is niet iets, zegt Deuteronomium, wat ver van ons af staat. We hoeven niet te wachten tot Mozes van de berg komt of totdat iemand de zee overgezwommen heeft. Het is iets, wat heel dichtbij zit. In ons mond en in ons hart. Ten diepste voelen we zelf wel aan waar het om gaat.

Dat overdenken, je eigen geweten onderzoeken. Nadenken over wat rechtvaardig is voor jezelf en voor anderen, dat is de Wet onderzoeken. Niet als een set van ontmoedigende regels, maar als een richtsnoer dat ons verder helpt. Vrij naar Simon Episcopus: geen stok om te slaan, maar een staf om te gaan. Een stok om op te leunen. Een stok om naar de verten te wijzen en te zeggen: daar wil ik uiteindelijk terecht komen. Dat is mijn levensdoel.

Had Paulus dan ongelijk, toen hij de Wet zo terzijde schoof? Ik denk het wel. Hij deed in elk geval geen recht aan het jodendom van toen en van nu. Want natuurlijk is er niemand die denkt, dat je het als mens ooit echt goed kan doen. Natuurlijk heeft elk mens inspiratie, maar ook vergeving nodig. Dat is de Grote Verzoendag uit het jodendom. Een kans om met je zelf en met je medemens in het reine te komen. Om het weer eens op nieuw te proberen. Om met Gods hulp steeds beter op de goede weg te komen.

Dat is misschien voor vandaag wel de boodschap. Als we weer eens mopperen over wetticisme en over de wet, laten we eerst eens kijken of er niet iets vreugdevols in zit. Of er niet iets is, wat ons verder brengt.

Zoals het koor daarnet zong:

Wij willen blij zijn met de woorden van Uw Tora en met Uw geboden, voortdurend en altijd. Want zij zijn ons leven en ze verlengen onze levensduur en wij willen daar dag en nacht over nadenken. Onttrek ons nooit Uw liefde. Geprezen U, Eeuwige die van Zijn volk Jisrael houdt.

En vrijmoedig voegen we er aan toe:

Geprezen U, Eeuwige, die van de hele wereld houdt.

Amen.

Orgelspel: 'Dies' sind die heiligen zehn Gebot' – BWV 679*

(J.S. Bach (1685-1750))

Voorbeden: Koor zingt in de plaats van de voorbeden:

'Al Kol ele' (vertaling N. Shemer)

1. Over de honing en over de angel	al hadvash v'al haoketz
Over het bitter en het zoet	al hamar v'hamatok
En over ons baby-dochtertje	al bitenu hatinoket
Waak, mijn goede	G-d. sh'mor Eli hatov
Over het brandend vuur	al ha-esh ham'vo-eret
Over het zuivere water	al hamayim hazakim
Over de man die naar huis keert	al ha ish hashav habayta
Uit verre streken.	min hamer chakim

Refrein:

Over dit alles, over dit alles,	al kol ele, al kol ele
Waak over mij, mijn goede	G-d shmor na li, Eli hatov
Over de honing en over de angel	al hadvash v al haoketz
Over het bitter en het zoet	al hamar ve hamatok
Ruk het geplante niet uit	al na ta akor natua
En vergeet niet	al tishkach
de hoop breng mij terug	et hatikva
En ik zal terugkeren	Hashiveni ve ashuva
naar het goede land.	el haaretz hatova

2. Waak G-d over dit, mijn huis	shmor Eli al zeh habayit
De tuin en de wal	alhagan, al hachoma
Bescherming tegen angst en vrees	miyagon, mipachad peta
Waak over het weinige dat ik bezit	umi milchama
Over het licht en de kleuters	shmor al hame at sheyeshli
Over het gerijpte fruit	al ha or v al hataf
Dat al	hapri shelo
verzameld is al	hivshil od ve shene esaf

Refrein

3. Een boom ruist in de wind	mereshresh ilan baruach
In de verte valt een ster	merachok noshar kochav
Mijn hartenwensen worden nu	mishalot libi bachoshech
In het donker ingeschreven	nirshamot achshav
Alstublieft Waak, over dit alles	ana shmor li al kol ele
Al wat mij lief is	ve al ahuvey nafshi
Over stilte,	Al ha sheket

verdriet en dit lied.

al a bechi v al zeh ha shir

Refrein

Stil gebed

‘Onze Vader’

Onze Vader die in de hemel zijt,
Uw naam worde geheiligd;
Uw Koninkrijk kome;
Uw wil geschiede op aarde zoals in de hemel.
Geef ons heden ons dagelijks brood;
En vergeef ons onze schulden,
Zoals ook wij onze schuldenaars vergeven;
En leid ons niet in verzoeking,
Maar verlos ons van de boze.
Want van U is het Koninkrijk
En de kracht en de heerlijkheid
In eeuwigheid. Amen.

Mededelingen

Collecte (*tijdens de dienst*): Diaconie

Slotlied: (*staande*): Tussentijds F1-b

Be-hoed en be-waar Jij ons, lie - ve God,
wijs Jij ons de goe - de we - gen.
Wil in de woes - tijt het man - na zijn,
om - geef Jij ons met jouw ze - gen.

2. Behoed en bewaar Jij ons, lieve God,
wees met ons in al het lijden.
Wees warmte en licht, een mens'lijk gezicht)
nabij ons in donkere tijden.) bis

3. Behoed en bewaar Jij ons, lieve God,
en geef geloof en vertrouwen:
een vlam die niet dooft, in vrede gelooft.)
Geef dat wij daar zelf aan bouwen.) bis

4. Behoed en bewaar Jij ons, lieve God,
omgeef Jij ons met jouw zegen.
Wil in de woestijn een bron voor ons zijn)
en zet ons op nieuwe wegen.) bis

Het koor zingt de zegenbede:

Birchas Kôhanim (vertaling A. Katz)

Onze God en de God van onze voorouders,
zegen ons met de in drie zinnen vermelde zegen in Uw Thora,
geschreven door Uw dienaar Mosjé,
uitgesproken door Aharon en zijn zonen,
de priesters, het U gewijde volk,
zoals het geschreven staat: (in Numeri 6: 24-26)

De Eeuwige zal u zegenen en u behoeden! Moge het zo zijn.
De Eeuwige zal u Zijn stralend gelaat toewenden
en u genadig zijn! Moge het zo zijn.
De Eeuwige zal Zijn blik op u gericht houden
en vrede voor u stichten! Moge het zo zijn.

Uitzending en zegen

Koor: ‘Oseh shalom’ (vertaling *Hirsch/Lange*)

Moge de Eeuwige, die de vrede brengt door te heersen in de hoge hemelen, vrede
doen neerdalen op ons, op Israel, en laten wij allen zeggen: Amen.

Orgelspel: ‘Love and Ambition’ uit ‘The Ten Commandments’* (Elmer Bernstein
(1922-2004))

Collecte (*bij de uitgang*): **Gemeente**

*De orgelmuziek in deze dienst is gekozen rond het thema 'de Wet'.

Bachs bewerkingen van het Lutherse kerklied 'Dies sind die heil'gen zehn Gebot' zijn zeer verschillend van aard. In de eerste bewerking (BWV 678) wordt de melodie als een canon (=richtsnoer) doorgevoerd, daarmee aangevend dat de wet streng gevolgd moet worden.

De tweede bewerking (BWV 679) is een fughetta in de vorm van een Gigue, een uiterst vrolijke dansvorm in 12/8-maat. De 10 inzetten van het thema staan voor de Tien Geboden. Met deze uitbundige en subtiele bewerking verwijst Bach naar het Joodse feest Simchat Thora, Vreugde der Wet.

Zondag 3 december Cantate- en vriendendienst

Op deze zondag wordt uitgevoerd:

Cantate BWV 36 ~ 'Schwingt freudig euch empor'

Voorganger: dr. Eric Cossee

En vergeet niet: de cantatedienst is ook een vriendendienst,
dus neem vrienden, bekenden, burens en familie mee.
U doet ze er vast een groot plezier mee!

Spirit Café ~ 10 december

Tijdens de museale openstelling van ons kerkgebouw op **10 december** is voor het eerst het **Spirit Café** geopend: De jonge schrijver Maarten van der Graaff is dan tussen 14.00 en 16.00 uur bij ons te gast. Hij leest voor uit eigen werk, wordt geïnterviewd en signeert. Na twee bekroonde dichtbundels debuteerde Van der Graaff dit jaar met de roman *Wormen en engelen*. Een tastend en beeldend boek over wat religie nog kan betekenen in een seculier land. Of beter nog, over de algemeen-menselijke hunkering naar gemeenschap. De roman is buitengewoon enthousiast ontvangen. Is Maarten van der Graaff de opvolger van Maarten 't Hart en Franca Treur? Oordeelt u zelf.

Reserveer deze datum dus in uw agenda!

